

การศึกษารูปแบบกิจกรรมของโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ‘TWINCLE Program’ เพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองโลกและนานาชาติให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่น
Study the Activities Model of the Student Mobility ‘TWINCLE Program’
for Promoting Global Citizenship and Internationalization for Japanese
Students of Chiba University, Japan

เพ็ชรี ระบุวิเชตร^{1*} และพลอยไพลิน ระบุวิเชตร²
Phetcharee Rupavijetra^{1*} and Ploypailin Rupavijetra²

^{1*} ภาควิชาอาชีวศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, phetcharee@rocketmail.com
(Department of Vocational Education and Wellness Promotion, the Faculty of Education, Chiang Mai University)
² กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย, phetcharee2@rocketmail.com
(Foreign Affairs Division Office of the Permanent Secretary for Interior, Ministry of Interior)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. รูปแบบกิจกรรมของโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program 2. ผลการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกและนานาชาติให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่น กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจงที่ยินดีให้ข้อมูล คือ คณาจารย์ชาวญี่ปุ่นที่ดำเนินโครงการ 4 คน อาจารย์ชาวต่างประเทศที่ร่วมโครงการ 10 คน นักศึกษาและนักเรียนชาวญี่ปุ่น นักศึกษาชาวต่างชาติที่ร่วมโครงการ 30 คน รวม 44 คน ระยะเวลาที่ศึกษา 3 ปี (ค.ศ. 2017-2019) เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ การศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการศึกษาพบ 1). รูปแบบกิจกรรมของโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติให้กับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยชิบะ เป็นโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาชื่อว่า Twin college envoys (TWINCLE) ได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ ฯ และของมหาวิทยาลัยชิบะ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012-2019 มีรูปแบบ 4 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมแลกเปลี่ยนของนักศึกษาชาวญี่ปุ่นไปเรียนรู้อย่างมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกในอาเซียน 12 แห่งและนักศึกษาชาวต่างชาติที่สังกัดมหาวิทยาลัยสมาชิกในโครงการไปเรียนรู้ที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลา 1-3 สัปดาห์ 2. การประชุมสัมมนาอาจารย์ที่เป็นสมาชิกในโครงการที่ประเทศญี่ปุ่นทุกปี 3. กิจกรรมการนำเสนอผลงานเชิงวิจัยของนักศึกษา/นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายด้วยภาษาอังกฤษ 4. กิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ปัญหาของโลกและการใช้ภาษาอังกฤษให้นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายของโครงการ 2). ผลการดำเนินโครงการ พบว่าโครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติ ส่งผลให้ ในปี 2019 มหาวิทยาลัยชิบะได้รับงบประมาณจากรัฐบาลให้ดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายใต้ชื่อ Sakura Program กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจที่ร่วมโครงการเพราะได้สื่อสารภาษาอังกฤษและทำงานร่วมกับชาวต่างชาติที่เป็นสมาชิก ส่วนข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณร่วมด้วย การประยุกต์รูปแบบกิจกรรมนี้ไปใช้ในโครงการพัฒนานักศึกษาด้านความเป็นนานาชาติหรืออื่น ๆ

คำสำคัญ : รูปแบบกิจกรรม โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา พลเมืองโลก ความเป็นนานาชาติ

ABSTRACT

The Purposes of this research were to study activities model of the 'TWINCLE Program' and results of the program management that promoting global citizenship and internationalization for Japanese students of Chiba University, Japan. 44 Samples for studying were selected by purposive, composed of 4 professors who were running the program, 10 membered professors, 10 Japanese students, 10 foreign students and 10 pupils participated in the activities of the program. The duration of data collected were 3 years (2017-2019). Research tools were document research, interview, focus group and participatory observation. Data were analyzed by content analysis. The results found that: 1. Activities Model of the TWINCLE Program that promoting global citizenship and internationalization for Japanese students of Chiba University, Japan called Twin college envoys or TWINCLE Program, this program could gain budget supported by the Ministry of Education, Culture, Science and Technology and Chiba University since 2012-2019. This program aimed to establish student mobility program with 12 university partners in ASEAN and Japan for 1-3 weeks. Model composed of 4 Activities were 1. student exchange, 2. the annual conference in Chiba during February or March for 2-3 days in order to meeting among program members, 3. the presenting session of students and pupils 4. the activity session for supporting pupils to respond to global problem by using English for communication. 2. The results of TWINCLE program management were success, due to Chiba University could gain the budget from the government in 2019, and samples were satisfied with the activities because they had learnt to be global citizen and internationalization by using English for communication and work collaboration with foreign members of the program. For suggestion, should use quantitative research and apply the model of activities for student development project.

KEYWORDS : Activities Model, Student mobility Program, Global Citizenship, Internationalization

**Corresponding author, E-mail: phetcharee@rocketmail.com โทร. 05394 4258*

Received: 18 May 2019 / Revised: 1 November 2019 / Accepted: 14 April 2020/ Published online: 30 April 2020

บทนำ

เพราะโลกมนุษย์มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย อันเป็นผลมาจากการศึกษา ค้นคว้าและพัฒนา นวัตกรรม เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการแพทย์ การพยาบาล การศึกษา การต่างประเทศ การค้า การประกอบ ธุรกิจ โดยเฉพาะการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งซึ่งมีความรวดเร็วและราคาถูก ทันท่วงทีเหตุการณ์ เป็นที่ประจักษ์ว่าองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดในแถบประเทศตะวันตก มีการถ่ายทอด บันทึกลง ด้วยภาษาอังกฤษที่ถือเป็นภาษาสากลมายาวนาน สิ่งเหล่านี้ ได้ส่งผลให้ทุกประเทศต้องแข่งขันกันในการสร้างพลเมืองของตนให้เป็นผู้ที่รู้เท่าทันโลกและประเทศอื่น ๆ ซึ่ง Bloom (2004:69) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของความเป็นโลกไร้พรมแดน หรือโลกาภิวัตน์และการศึกษาว่า เด็กและเยาวชนมีความ จำเป็นอย่างยิ่งในการจะต้องได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะสำหรับการใช้ในการจัดการกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นนอกเหนือใน ประเทศของตนเอง และสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม ความเป็นนานาชาติ การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่น และความปลอดภัยในระดับนานาชาติ ดังนั้น ทุกประเทศต่างมีนโยบายการสร้างพลเมืองของประเทศตนเองเพื่อให้เป็นพลเมือง โลกและสามารถทำงานร่วมกับประเทศต่าง ๆ ได้ซึ่งเป็นนโยบายที่ทุ่มเทและมุ่งมั่นในการหากระบวนการ วิธีการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศตนเอง เช่น การเปิดการค้าเสรี ให้ต่างชาติมาลงทุน การส่งบุคลากรไปศึกษา หาความรู้ต่างประเทศ การเปิดหลักสูตรนานาชาติ การทำโครงการแลกเปลี่ยนนักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา ฯลฯ

ประเด็นเรื่องความเป็นโลกาภิวัตน์และความเป็นนานาชาตินี้ มีนิยามความเป็นนานาชาติที่เป็นการดำเนินงาน เกี่ยวข้องกับต่างชาติ เช่น Tan (2005) ได้กล่าวว่า ความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นการดำเนินงานที่ เชื่อมโยงกับต่างประเทศ หรือกิจกรรมการศึกษาที่ใช้ สื่อการสอน การจัดการเรียนการสอน การวิจัยเป็นภาษาอังกฤษ และ รวมถึงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและคณาจารย์หรือนักวิจัยกับสถาบันยังต่างประเทศ ส่วน Knight (2008:33) นักวิชาการที่มี ชื่อเสียงเรื่องนี้ ได้กล่าวไว้ว่าการที่สถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกมุ่งปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยแบบสังคมโลกาภิวัตน์ และความเป็น นานาชาติเพื่อได้มาซึ่งชื่อเสียงการยอมรับระดับโลกหรือนานาชาติ เพื่อดึงดูดนักวิชาการ นักศึกษาที่เก่ง ๆ มาเรียนและมาทำ วิจัยด้วย และยังมีแรงผลักดันของสถานประกอบการที่เปลี่ยนแปลงและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสถานที่ทำงาน มากยิ่งขึ้น องค์กร/สถานประกอบการย่อมต้องการแรงงาน นักศึกษาที่มีทักษะการทำงานที่สามารถทำงานในสภาพที่มีความ หลากหลายทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้มากขึ้น ดังนั้นวิธีการพัฒนาความเป็นนานาชาติ ในส่วนของ บุคลากร นักศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกนิยมทำกันคือ โครงการแลกเปลี่ยนนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา การทำงาน ร่วมกันภายใต้โครงการความร่วมมือ นอกจากนี้ Hazri et al (2018:3-4) ได้แสดงผลการวิจัยความเป็นนานาชาติของตัวแทน มหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซีย 2 แห่ง พบว่า แม้ว่าประเทศมาเลเซียจะใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารประจำวันร่วมกับภาษา บาฮาซามาเลย์แต่ด้วยความเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศมาเลเซียก็ต้องหันกลับมาทบทวนศักยภาพในการสื่อสารด้วย ภาษาอังกฤษของคนรุ่นใหม่พบว่า ลดลงมาก และเพื่อต้องการให้ประเทศมาเลเซียเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในภูมิภาคนี้ รัฐบาลจึงได้ผลักดันให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดำเนินการสร้างความเป็นนานาชาติ การแลกเปลี่ยนนักศึกษาเป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะ เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างบรรยากาศความเป็นนานาชาติ แต่พบว่าหากแลกเปลี่ยนนักศึกษาระยะสั้น ๆ ที่ เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมนั้นจะมีค่าใช้จ่ายสูงมาก โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ส่วนใหญ่มหาวิทยาลัย ต้องหาเครือข่ายกันเองและนักศึกษาต้องออกค่าใช้จ่ายด้วย ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีเงินสนับสนุนเพื่อการนี้ การแลกเปลี่ยน นักศึกษาเลยจะทำได้เป็นระยะ 1 ปีขึ้นไป ในระดับบัณฑิตศึกษาจะคุ้มค่าเชิงวิชาการมากกว่าและเน้นการสร้างเครือข่ายการ วิจัยร่วมกับคณาจารย์ในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนมากกว่า

ประเทศไทยเองมีการกำหนดการสร้างความเป็นพลเมืองโลกนี้ไว้ในหลักสูตรระดับโรงเรียนดังปรากฏในหลักสูตร แกนกลาง พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึง การสร้างนักเรียนให้เป็นพลเมืองโลก (Global citizen) ไว้ในวิสัยทัศน์ของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า “มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนที่เป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทย และเป็นพลโลก” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ) ส่วนระดับอุดมศึกษาของไทยก็ได้ระบุเป็นมาตรฐานการอุดมศึกษา และแนวทางสู่การปฏิบัติ พ.ศ. 2561 (สำนักงานการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ) ได้กำหนดว่า บัณฑิตไทยจะต้องเป็น บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถ รอบรู้ด้านต่างๆ (Learner Person) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Co- Creator) พลเมืองที่ เข้มแข็ง (Active Citizen) กล้าหาญทางจริยธรรม ทั้งในบทบาท ของพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (Thai citizen และ Global citizen)

ส่วนประเทศญี่ปุ่น แม้ว่าเป็นประเทศที่ถือว่าพัฒนาแล้ว มีการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการดำรงชีวิตและ การค้ามาโดยตลอดตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ประเทศญี่ปุ่นด้วยความเป็นประเทศที่มีความชาตินิยมสูงและ ใช้เฉพาะภาษาญี่ปุ่นในการสื่อสารชีวิตประจำวัน แต่เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งประเทศสาธารณรัฐ ประชาชนจีนได้เปิดประเทศ และประเทศญี่ปุ่นประสบปัญหาด้านภัยพิบัติอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศญี่ปุ่นได้พัฒนาและสร้าง ความร่วมมือกับนานาประเทศในรูปแบบของโครงการความร่วมมือด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อให้ คนญี่ปุ่นได้ศึกษาและเรียนรู้ประเทศต่าง ๆ ไปด้วย ดังที่ เพ็ชรี รูปะวิเชตร (2560:242) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมการทำงาน ของชาวญี่ปุ่นจะมีลักษณะที่เป็นการทำงานแบบกระบวนการทำงานที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม (Group working) เป็นทีมที่ เน้นคุณภาพ (focus on quality) เพื่อเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์กรในภาพรวม ซึ่งการเรียนรู้และทำงานร่วมกับชาติต่าง ๆ จำเป็นต้องมีทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 2015 รัฐบาลของญี่ปุ่นได้มีการประกาศเป็นนโยบายชัดเจน ในการทุ่มเทและการสนับสนุนให้การ อุดมศึกษาและสถาบันการศึกษาระดับโรงเรียนได้มีการสร้างพลเมืองญี่ปุ่นให้เป็นพลเมืองโลกและมีทักษะการสื่อสารด้วย ภาษาอังกฤษและการทำงานข้ามวัฒนธรรมได้ ด้วยการกำหนดกรอบการทำงานและแนวทางสำหรับการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ร่วมกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะเน้นมาที่ประเทศในประชาคมอาเซียนและอาเซียนบวกสาม ภายใต้สัญญาความร่วมมือกับ ประชาคมอาเซียน รวมทั้งจัดสรรงบประมาณให้การสนับสนุนการแลกเปลี่ยนนักศึกษาต่างชาติที่จะเข้ามาศึกษาทั้งระยะสั้น และยาวในประเทศญี่ปุ่น จากรายงานประจำปีของกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ กีฬาและเทคโนโลยี ปี ค.ศ. 2016 พบว่ามีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนในประเทศญี่ปุ่นจำนวน 239,287 คน ขณะเดียวกันก็มีนักศึกษาญี่ปุ่นที่ไปเรียนยัง มหาวิทยาลัยต่างประเทศจำนวน 84,456 คน (Watanabe, 2019)

มหาวิทยาลัยชิบะ เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของรัฐ ที่ได้พัฒนาความเป็นนานาชาติ เหมือนเช่นมหาวิทยาลัยอื่น ๆ มีการเปิดหลักสูตรนานาชาติ การทำวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ การให้ทุนนักศึกษาชาวต่างประเทศ ฯลฯ เพื่อตอบสนองรัฐบาลที่ต้องการสร้างประชาชาติญี่ปุ่นให้เป็นพลเมืองโลก ด้วยมหาวิทยาลัยชิบะได้รับการมอบหมายจาก กระทรวงศึกษาธิการ ฯ ให้เป็น หนึ่งในมหาวิทยาลัยที่ได้รับการยกย่องให้มุ่งเป็น มหาวิทยาลัยสุดยอดระดับโลก (Super Global University) ในปี ค.ศ. 2012 ดังนั้นเพื่อตอบสนองภารกิจดังกล่าวนี้ มหาวิทยาลัยชิบะโดยการนำของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ดร. จุน โนมูระ (Professor Medical Dr. Jun Nomura) จากคณะแพทยศาสตร์ ได้รับมอบหมายจาก Professor Dr. Takeshi Tokuhisa อธิการบดีมหาวิทยาลัยชิบะที่มีวิสัยทัศน์ ว่า Go Higher ให้เขียนโครงการเพื่อรับการ สนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ฯ ที่จะช่วยสร้างความเป็นพลเมืองโลกและนานาชาติให้กับนักศึกษา ท่านจึงได้คิดและ เขียนโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษากับมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียน คือโครงการ Twin college envoys (TWINCLE PROGRAM) โดยมีระยะเวลาดำเนินโครงการ 5 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012 และสิ้นสุดโครงการเมื่อปี ค.ศ. 2016 แต่มหาวิทยาลัย ชิบะได้เห็นประโยชน์และคุณค่าที่ควรดำเนินการต่อจึงได้สนับสนุนงบประมาณของมหาวิทยาลัยต่อและดำเนินการต่อมาถึงปี ค.ศ. 2019

ผู้วิจัยในฐานะได้รับการเชิญให้เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมเป็นสมาชิกในโครงการ ฯ ในลำดับที่ 11 และเป็นมหาวิทยาลัยลำดับที่ 5 ที่เป็นตัวแทนจากประเทศไทย (ซึ่งประกอบไปด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี) เมื่อปี ค.ศ. 2016 และได้ร่วมกิจกรรม ของโครงการทั้ง 3 ปี ค.ศ. 2017 – 2019 รวมทั้งได้รับโอกาสให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวน 4 คนได้ไป

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโครงการนี้ด้วย และผู้วิจัยยังได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนให้กับนักศึกษา นักเรียน คณาจารย์ ครูชาวญี่ปุ่น และชาวไทย ที่ประเทศไทยอีกด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบกิจกรรมของโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่นและศึกษาผลของการดำเนินโครงการเพื่อสิ่งที่ค้นพบจะเป็นแนวทางการสนับสนุนการทำงานร่วมกันในฐานะเป็นสมาชิกเครือข่ายในโครงการนี้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมของโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา เรื่องการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา กิจกรรมการพัฒนา นักศึกษา/นักเรียน โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต อย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินของโครงการ โดยใช้เวลาในการวิจัย 3 ปี ระหว่างปี ค.ศ 2017 -2019

ประชากร และตัวอย่างวิจัย

กลุ่มตัวอย่างมีการเลือกแบบเจาะจง ที่ยินดีให้ความร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วย หัวหน้าโครงการและ คณาจารย์ชาวญี่ปุ่นที่ร่วมในโครงการ 4 คน อาจารย์ชาวต่างประเทศที่ร่วมโครงการ 10 คน นักศึกษาชาวญี่ปุ่น 10 คน นักศึกษาชาวต่างชาติที่ร่วมโครงการ 10 คน นักเรียนชาวญี่ปุ่นที่ร่วมโครงการ 10 คน รวม 44 คน ผู้วิจัยมีการดำเนินวิจัยที่มีการคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างด้วยการแจ้งล่วงหน้าว่าจะเก็บข้อมูลเพื่อการเขียนงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่ศึกษารูปแบบกิจกรรมของโครงการฯ และผลการดำเนินโครงการฯ มีการนำเสนอผลการวิจัยด้วยการบรรยายเชิงพรรณนาและมีรูปภาพประกอบบางกิจกรรม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบกิจกรรมโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program เพื่อความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่นพบว่า กิจกรรมที่ดำเนินในโครงการ TWINCLE Program มี 4 กิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การแลกเปลี่ยนนักศึกษา (Student Mobility)

1.1 การแลกเปลี่ยนนักศึกษา กรณีนักศึกษาชาวญี่ปุ่น

พบว่ามหาวิทยาลัยชิบะได้ให้โอกาสแก่นักศึกษาชาวญี่ปุ่นจากคณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่สนใจร่วมโครงการ เพื่อไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังมหาวิทยาลัย ที่เป็นสมาชิกใน โครงการ เป็นเวลา 1-3 สัปดาห์ โดยมหาวิทยาลัยชิบะได้เปิดรับสมัครนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกเป็นวิชากลุ่มวิทยาศาสตร์ มีทักษะภาษาอังกฤษพอสื่อสารได้ ผ่านกระบวนการสัมภาษณ์คัดเลือก โดยมหาวิทยาลัยชิบะมีค่าใช้จ่ายเรื่องตั๋วเครื่องบิน ที่พักให้นักศึกษาไป

แลกเปลี่ยนในมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกที่เป็นประเทศในประชาคมอาเซียนประมาณเดือนมีนาคม และสิงหาคม ของแต่ละปี โดยมีเป้าหมายของการแลกเปลี่ยนนี้เพื่อให้นักศึกษามีประสบการณ์ในการสอนหนังสือวิชาวิทยาศาสตร์แก่นักเรียนชาวต่างชาติในโรงเรียนที่ยินดีเป็นเครือข่ายของโครงการ และเผยแพร่วัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น ขณะเดียวกันนักศึกษาได้เรียนรู้วัฒนธรรมการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิตของประเทศนั้น ๆ ไปด้วยจากมหาวิทยาลัยเจ้าภาพที่รับนักศึกษาจะจัดโปรแกรมให้ หรือหากเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาก็จะได้มีโอกาสทำโครงการวิจัยเล็ก ๆ ในห้องแล็บที่เป็นวิชาเอกอีกด้วย โดยในระหว่างการแลกเปลี่ยนนักศึกษา คณาจารย์ชาวญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยชิบะในโครงการจะเดินทางไปเยือนติดตามนักศึกษายังต่างประเทศด้วย ในระหว่างนี้ก็จะมีการประชุมพบปะสนทนาหรือทำกิจกรรมทางวิชาการร่วมกับคณาจารย์ชาวต่างชาติที่ช่วยดูแลนักศึกษายังต่างประเทศ ซึ่งจะใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร ด้วยการส่งอีเมล การสนทนาแบบเผชิญหน้า การเดินทางของคณาจารย์ในโครงการนี้ อาจเป็นการเดินทางในช่วงแรกด้วยการพานักศึกษาไปหรืออาจมอบหมายให้นักศึกษาเดินทางไปเอง (โดยทางมหาวิทยาลัยเจ้าภาพที่จะรับนักศึกษา ก็จะรับรองนักศึกษาตามตารางที่ได้วางแผนร่วมกัน) หรือมีการเดินทางไปประเทศในช่วงกลางหรือท้ายตารางแล้วแต่ความสะดวกและเหมาะสม

1.2 การแลกเปลี่ยนนักศึกษา กรณีนักศึกษาชาวต่างชาติ

พบว่า มหาวิทยาลัยชิบะจัดสรรงบประมาณในโครงการนี้สำหรับนักศึกษาต่างชาติของมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิก โดยให้มหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิก คัดเลือกนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรี และปริญญาโทที่มีความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ หรือด้านมนุษย สังคม ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ มีความสนใจจะร่วมโครงการ โดยจัดสรรให้มหาวิทยาลัยละ 1-2 คนแล้วแต่ทางมหาวิทยาลัยชิบะจะให้สัดส่วนมา นักศึกษาชาวต่างชาติที่สังกัดมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกในโครงการจะได้ไปแลกเปลี่ยนในมหาวิทยาลัยชิบะเป็นเวลา 3 สัปดาห์ โดย ตารางการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย การฝึกงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งนักศึกษาต่างชาติจะได้ไปเยี่ยมโรงเรียนและต่อมาจะเตรียมเนื้อหาผ่านการสรุปเนื้อหาในรูปของโปสเตอร์เพื่อไปทดลองสอนนักเรียนชาวญี่ปุ่นในวิชาวิทยาศาสตร์ที่ตนเองเรียนอยู่ การทดลองในห้องแล็บที่เกี่ยวข้องกับวิชาเอกของนักศึกษาและการเรียนรู้วัฒนธรรมของญี่ปุ่น เช่น ประเพณีการชงชา ศิลปะการละเล่นพื้นบ้าน การดนตรีแบบญี่ปุ่น การทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาญี่ปุ่นและนักศึกษาต่างชาติที่ได้รับทุนนี้ และนักศึกษาทำโครงการวิจัยหรือโครงการนำเสนอเรื่องราวที่สนใจเกี่ยวกับประเทศของตนเพื่อนำเสนอในรูปโปสเตอร์เมื่อมีการประชุมคณาจารย์สมาชิกในโครงการประมาณเดือนกุมภาพันธ์หรือมีนาคมทุกปีอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการแลกเปลี่ยนนักศึกษาส่วนของนักศึกษาต่างชาติที่สังกัดมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิก จะมีการวางแผนล่วงหน้าเป็นเวลาหลายเดือน เพื่อให้การประสานงาน การจัดกิจกรรมได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

2. การประชุมสัมมนาประจำปีของคณาจารย์ที่เป็นสมาชิกในโครงการฯ

พบว่า การประชุมสัมมนาประจำปีของคณาจารย์ที่เป็นสมาชิกในโครงการฯ ทั้งชาวญี่ปุ่นและชาวต่างประเทศ โดยจะมีการจัดงานนี้ยังมหาวิทยาลัยชิบะเป็นประจำทุกปี โดยจัดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์หรือเดือนมีนาคม เป็นเวลา 2 วันเต็ม ๆ โดยทางมหาวิทยาลัยชิบะสนับสนุนตัวเครื่องบินไปกลับ ที่พักมหาวิทยาลัยละ 2-3 คน ต่อมางบประมาณได้ลดลง จึงเหลือการสนับสนุนเฉพาะค่าตัวเครื่องบิน ส่วนที่พักให้มหาวิทยาลัยสมาชิกจัดหางบประมาณเอง การประชุมสัมมนาประจำปีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพบปะสมาชิกในโครงการ ยืนยันความร่วมมือกัน และในสาระของหนังสือเชิญ ทางมหาวิทยาลัยชิบะจะขอร่วมกิจกรรมที่จัดครบทั้งสองวัน รายละเอียดของตารางการประชุมสัมมนาจะกำหนดให้เข้าวันแรกจะเป็นพิธีเปิดงาน หัวข้อโครงการ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ดร. จุน โนมูระกล่าวทักทายต้อนรับ โดยอธิการบดีมหาวิทยาลัยชิบะกล่าวเปิดงาน และมีการกล่าวแสดงความยินดีในความสำเร็จของโครงการจากตัวแทนที่มาจากกระทรวงศึกษาธิการ ฯ ของประเทศญี่ปุ่น หลังจากนั้นจะเป็นการแนะนำคณาจารย์ จากมหาวิทยาลัยสมาชิกของโครงการ

ในปี ค.ศ. 2018 จะมีการเพิ่มช่วงของการนำเสนอของคณาจารย์ในประเด็นการจัดการเรียนการสอน ในคณะศึกษาศาสตร์ของแต่ละมหาวิทยาลัยแบ่งเป็นแต่ละประเทศ และช่วงบ่ายก็จะมีการแยกพบปะกับกลุ่มวิจัยที่สนใจ เช่น ด้านโรงเรียน ด้านนวัตกรรม ด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีอาจารย์ในมหาวิทยาลัยชิบะเป็นแกนนำกิจกรรม และในปี

ค.ศ. 2018 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยชิบะได้จัดตั้งศูนย์วิจัย ชื่อ Asia and ASEAN Center for Education Research ขึ้นเพื่อขยายภารกิจด้านการทำงานนอกจากการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อพัฒนาอาจารย์ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายของโครงการ TWINCLE Program ในด้านการวิจัย ด้วยการทำวิจัยร่วมกันของคณาจารย์ในโครงการ คือ การวิจัยเปรียบเทียบหลักสูตร นักศึกษาครู (Comparative Teacher Education Curriculum in ASEAN and Japan) โดยการมีรองศาสตราจารย์ ดร. Koji Tsuji เป็นหัวหน้าทีม คณาจารย์ในแต่ละมหาวิทยาลัยก็ทำวิจัยในส่วนของประเทศตนเอง และมีการนำเสนอผลด้วย ปากเปล่าและรูปเล่มในการประชุมประจำปี ค.ศ. 2019 การวิจัยพบว่า การประชุมประจำปีที่เกิดขึ้นนอกจากทำให้คณาจารย์ที่เป็นสมาชิกในโครงการได้มาพบปะ ประชุมหารือการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในปีที่ผ่านมาและวางแผนสำหรับปีถัดไปแล้ว ยังเป็นเวทีในการพัฒนาอาจารย์ในด้าน การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ได้ประสบการณ์การทำงานกับชาวต่างประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน และประเทศญี่ปุ่น ได้พัฒนาทักษะการทำงานข้ามวัฒนธรรม ได้สร้างเครือข่ายย่อย ๆ ตามสนใจ และได้พัฒนาผลงานด้านวิชาการ และการวิจัยอีกด้วย ครูชาวญี่ปุ่นที่มาดูแลนักเรียนในโรงเรียนที่ร่วมกิจกรรมของโครงการ กล่าวว่า “ดีใจมากที่ได้รับการเชิญจากมหาวิทยาลัยชิบะให้พานักเรียนที่สนใจมาร่วมโครงการนี้ พวกครูก็ได้พัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษไปด้วย ต้องเตรียมภาษาที่จะสื่อสารกับนักศึกษาชาวต่างประเทศที่ไปสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่โรงเรียน ก็เหนื่อยหน่อย แต่ต้องทำ”

จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมการประชุมสัมมนาประจำปี ค.ศ.2017 พบว่าจะมีคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกร่วมงานจำนวนมาก มหาวิทยาลัยละ 5 คน แต่ช่วงที่นักศึกษา นักเรียนนำเสนอผลงานและกิจกรรมร่วมกับพัฒนานักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายของโครงการ พบว่า คณาจารย์บางมหาวิทยาลัย ไม่ได้ร่วมกิจกรรม และสังเกตพบว่าในปีถัดไป มหาวิทยาลัยสมาชิกประเทศนั้น ๆ ไม่ได้มาร่วมงาน เพราะผู้จัดการโครงการไม่เชิญมาร่วมงานและเปลี่ยนเป็นบุคคลใหม่มาแทน และหรือลดจำนวนลง ซึ่งในการติดต่อจากหัวหน้าโครงการ หรือ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบประสานงานของโครงการ จะย้ำในอีเมลว่าขอส่งอาจารย์ที่จะเป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยที่สามารถร่วมงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยชิบะจัดได้ครบตามตารางเสมอ

ภาพ 1-2 แสดงกิจกรรมการประชุมสัมมนาสมาชิกในโครงการและการนำเสนอผลงานวิจัยร่วมของคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยสมาชิกที่ร่วมโครงการ

3. กิจกรรมการนำเสนอผลงานนักศึกษาและนักเรียนที่ร่วมโครงการ

พบว่า นักศึกษาและนักเรียน จะดำเนินการนำเสนอผลงาน ในวันที่สองของการประชุมสัมมนาประจำปีที่เกิดขึ้นที่มหาวิทยาลัยชิบะนี้ โดยช่วงเช้าหลังพิธีเปิดงาน จะเป็นการแนะนำตัวและผลงานของนักศึกษาและนักเรียนในโรงเรียนในโครงการ ประมาณ 70-80 คน โดยให้นักศึกษาและนักเรียนได้ขึ้นไปบนเวทีของห้องประชุมใหญ่ แนะนำตัวและผลงานของตนเป็นภาษาอังกฤษภายในเวลาเพียง 1 นาที ส่วนคณาจารย์ที่มาร่วมประชุมสัมมนาประจำปีจะต้องร่วมกิจกรรมด้วยการนั่งรับฟังการนำเสนอด้วย รวมทั้งคณาจารย์แต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินโครงงานของนักศึกษา และนักเรียน คนละ 4-5 โครงการ โดยจะมีการจัดทำแฟ้มสำหรับการประเมินโครงการของนักศึกษา นักเรียน มอบให้

คณาจารย์ทุกคน ซึ่งเอกสารเหล่านั้นจะมีการจัดเตรียมล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ หลังจากให้นักศึกษา นักเรียนได้นำเสนอบนเวที ครบแล้ว ก็จะเป็นช่วงพักราว 10 นาที แล้วนักศึกษา นักเรียนต้องไปประจำบู๊ทที่ติดโปสเตอร์ผลงานของตน ตามเวลาที่กำหนดไว้ในตาราง ลักษณะการนำเสนอผลงานจะเป็นการนำเสนอปากเปล่าด้วยภาษาอังกฤษให้คณาจารย์ที่ได้รับมอบหมาย ให้มาประเมินผลงาน และผู้ที่สนใจทั่วไปที่ได้มาชมผลงานและซักถาม ด้านผลงานของนักศึกษา พบว่า นักเรียนทำผลงานที่เน้นไปด้านวิทยาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ แต่มีผลงานที่เป็นด้านมนุษยและสังคมศาสตร์อยู่ด้วย เช่น ในปี ค.ศ. 2019 มีผลงานของนักศึกษา นักเรียนจำนวน 80 เรื่อง จะมีผลงานด้านมนุษยและสังคมศาสตร์จำนวน 17 เรื่อง ซึ่งในปีนี้ ผู้ดำเนินโครงการได้จัดทำหนังสือรวบรวมผลงานของนักศึกษา นักเรียนแบบรวมเล่มชื่อว่า International Research Session for Next Generation, 2019.02.17 การนำเสนอผลงานนักศึกษาและนักเรียนที่ร่วมโครงการนี้ ทางโครงการจะให้นักศึกษาและนักเรียนได้นำเสนอด้วยภาษาอังกฤษเท่านั้น อาจารย์ผู้ประเมินจะต้องช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานแบบนานาชาติ การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ และให้กำลังใจ ซักถาม เสนอแนะให้กับนักศึกษาและนักเรียนอย่างกัลยาณมิตร และให้คะแนนในแบบฟอร์มที่จัดเตรียมไว้ให้ โดยในแบบฟอร์มจะมีการให้เลือกโครงการที่น่าสนใจ และมีการนำเสนอได้ดี ลำดับที่ 1-3 ไปด้วย กิจกรรมนี้จะสิ้นสุดก่อนเวลารับประทานอาหาร ประมาณเวลา 12.00- 12.30 (หลังจากนั้นจะเป็นกิจกรรมร่วมพัฒนา นักเรียนในเครือข่ายโครงการ)

ในปี ค.ศ. 2018 ทางผู้ดำเนินโครงการได้เพิ่มโรงเรียนเครือข่ายของโครงการเป็นโรงเรียนพิเศษ คือ Chiba Prefectural School for the visually impaired และ Chiba Prefectural Inba special needs School, Sakura Branch School ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนทั้งสองแห่งนี้ก็ได้รับการสนับสนุนให้นักศึกษาต่างชาติได้มีประสบการณ์ในการมาสอน วิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนแห่งนี้ และมีตัวแทนนักเรียนที่มีภาวะสายตาเลือนลางที่มีโอกาสไปแลกเปลี่ยนที่ประเทศนิวซีแลนด์ก็มานำเสนอประสบการณ์ต่างประเทศในงานนี้ด้วย เวลาประมาณ 17.00 น. จะเป็นช่วงของพิธีปิดโครงการประจำปีนั้น ๆ ผู้ร่วมโครงการทุกคนจะกลับเข้าไปห้องประชุมใหญ่ เพื่อร่วมพิธีปิด ที่มีการประกาศรางวัลของนักศึกษา นักเรียนที่ได้รับการประเมินและให้คะแนนประมาณ 20 รางวัล การกล่าวชื่นชมยินดี และขอบคุณสมาชิกทุกคนที่มีส่วนร่วมในโครงการ และมีการบันทึกภาพหมู่ในห้องประชุม ในปี ค.ศ. 2018 ทางผู้ดำเนินโครงการ ของมหาวิทยาลัยชิบะได้เตรียมเกียรติบัตรแสดงความชื่นชมและขอบคุณคณาจารย์ชาวต่างประเทศทุกคนที่เข้าร่วมงาน

การวิจัยพบว่า ในปี ค.ศ. 2019 ได้มีกิจกรรมเพิ่มในช่วงของพิธีปิด คือ การจัดให้มีการประเมินโครงการจากตัวแทนอาจารย์ชาวต่างประเทศที่เป็นสมาชิกได้ขึ้นไปนำเสนอผลการร่วมงานและประเมินผล การจัดงานในปีนี้ และยังเป็นการให้กำลังใจแก่นักศึกษาและนักเรียนที่ร่วมโครงการ คณาจารย์ที่ได้รับเชิญได้แก่ Professor Dr. Rita May P. Tagalog จากมหาวิทยาลัย University of San Carlos Cebu City ประเทศฟิลิปปินส์ Dr. Dyah Rahmawati Hizbaron จากมหาวิทยาลัย Universitas Gadjah Mada, Yogyakarta ประเทศอินโดนีเซีย และ Associate Prof. Dr. Phetcharee Rupavijetra จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ประเทศไทย

ภาพ 3-4 แสดงกิจกรรมการนำเสนอผลงานของนักศึกษาและนักเรียนชาวญี่ปุ่นที่ร่วมกิจกรรมโครงการ

กิจกรรมการนำเสนอผลงานของนักศึกษา นักเรียนนี้ ทำให้ทุกคนที่มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกที่ดี ดีใจ ประทับใจและพึงพอใจที่มีส่วนร่วมในโครงการนี้ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษา อาจารย์ ครู ดังต่อไปนี้

นักเรียนชายสายตาลางเลือนได้ไปแลกเปลี่ยนที่ประเทศอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 2018 กล่าวว่า “ผมได้ไปเรียนรู้ที่โรงเรียนในประเทศอินโดนีเซีย ประทับใจมาก ชอบ การนำเสนออันนี้เกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ไปทำที่ต่างประเทศ”

อาจารย์ชาวญี่ปุ่นที่ร่วมโครงการกล่าวว่า “ในฐานะผู้ดำเนินโครงการ รู้สึกดีใจมาก ๆ ที่นักศึกษาได้มีทักษะการนำเสนอของงานของตนด้วยภาษาอังกฤษอย่างมั่นใจ หรือพยายามเต็มที่ ของแต่ละคน”

ครูผู้หนึ่งที่พานักเรียนผู้มีความต้องการพิเศษ ด้านสายตา ที่ได้มาร่วมงานการนำเสนอผลงานนักศึกษา นักเรียนในปี ค.ศ. 2019 เป็นปีแรก ได้กล่าวว่า “พวกเราครู นักเรียนรู้สึกดีใจมากที่ปีที่แล้วและปีนี้ ทางมหาวิทยาลัยได้ให้อาสาสมัครนักเรียนของเราได้ร่วมกิจกรรมโครงการ TWINCLE Program และขอบคุณที่สนใจและรับฟังการนำเสนอของนักเรียนโรงเรียนเรา และได้ช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนด้วย...”

จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า ในระหว่างที่เป็นตอนการนำเสนอผลงานของนักศึกษาและนักเรียนในโรงเรียนเครือข่าย จะพบว่า ในห้องที่มีการตั้งโปสเตอร์นี้ จะมีโต๊ะและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยชิบะ ยืนประจำที่บูธเพื่อแสดงรายละเอียดการเรียนการสอนของคณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาต่าง ๆ ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ผลงานการสร้างนวัตกรรม เพื่อให้ให้นักเรียน ครูจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่มาร่วมงานได้เห็น เกิดความสนใจอยากเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชิบะ และพร้อมให้ข้อมูล เมื่อนักเรียนสนใจมาสอบถาม และยังได้ให้นักเรียนได้ลงชื่อว่าสนใจเรียนหรืออยากได้ข้อมูลเพิ่มเติม

4. กิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดปัญหาโลกและการใช้ภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนโรงเรียนเครือข่าย

กิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดปัญหาโลกและการใช้ภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนโรงเรียนเครือข่ายในโครงการ จะเริ่มในตอนบ่ายของวันที่สองของการประชุมสัมมนาประจำปี ทางมหาวิทยาลัยชิบะยังได้ดำเนินกิจกรรมย่อยเพื่อให้คณาจารย์ชาวต่างประเทศที่ร่วมงานได้ร่วมพัฒนาทักษะการคิดปัญหาโลกและการใช้ภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนเครือข่ายในโครงการอีกด้วย ซึ่งหัวหน้าโครงการฯ ได้ให้ข้อมูลว่ากิจกรรมนี้มีการวางแผนและประสานงานมาอย่างดี แต่ละปีจะมีนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายและครูมาร่วมงานมากกว่า 60 คนทุกปี กิจกรรมนี้เป็นโอกาสอันดียิ่งที่คณาจารย์ชาวต่างประเทศที่เป็นสมาชิกและมาร่วมการประชุมสัมมนาจะได้ร่วมกันช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและการคิดวิเคราะห์ปัญหาโลก ให้กับนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายมาร่วมงานของโครงการ ขณะเดียวกันคณาจารย์ชาวต่างประเทศเองก็ได้ศึกษาเรียนรู้สภาพของนักเรียนที่สังกัดกลุ่มที่รับผิดชอบดำเนินกิจกรรมไปด้วย

กิจกรรมนี้เริ่มตั้งแต่ช่วง 12.00-17.00 น. หลังกิจกรรมการนำเสนอและประเมินผลงานของนักศึกษา นักเรียนแล้วทางผู้จัดการโครงการได้มอบหมายให้คณาจารย์ชาวต่างประเทศที่มาร่วมประชุมได้ทำงานแบบแยกกลุ่มประเทศตามห้องและกลุ่มต่าง ๆ รายละเอียดของกลุ่ม ห้อง จะเขียนแจ้งไว้ ไว้ในป้ายชื่อที่ห้อยคอที่มอบให้ตั้งแต่วันแรกของการประชุมสัมมนา แต่ละกลุ่มจะมีการวางข้าวกล่องอาหารกลางวันแบบญี่ปุ่น น้ำชาขวดแก่ทุกคน เพื่อให้นั่งรับประทานอาหารร่วมกันในกลุ่ม ๆ ละ 6-9 คน เมื่อสมาชิกในกลุ่มมาพร้อมแล้ว อาจารย์ประจำกลุ่มจำนวน 2 คนที่แยกต่างประเทศกันก็จะเริ่มสนทนากับนักเรียนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและฝึกการสนทนาด้วยภาษาอังกฤษ เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ให้เริ่มกิจกรรมในกลุ่ม คือ การคิดวิเคราะห์ปัญหาโลก กิจกรรมนี้ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันทำงานกลุ่ม เพื่อคิดวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นปัญหาของโลก คือ เรื่อง ภาวะโลกร้อน (Global warming) และในปลายสุดคือ เรื่อง ปัญหาขยะพลาสติกขนาดเล็ก (Micro plastics waste) อุปกรณ์การทำกิจกรรมประกอบไปด้วย กระดาษแข็งสำหรับวาดรูป สีเมจิก กระดาษโน้ตแพด กระดาษปรู๊ฟใหญ่ จะถูกเตรียมไว้ให้แต่ละกลุ่ม คณาจารย์ในกลุ่มจะต้องทำหน้าที่ เป็นผู้ช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นของนักเรียน ต่อประเด็นที่ได้รับมอบหมาย ทีละขั้นตอน ตั้งแต่ความหมาย ความสำคัญ สาเหตุของปัญหา การแก้ไขปัญหา การป้องกันปัญหาระดับบ้าน โรงเรียน ชุมชน ประเทศ กิจกรรมนี้จะเริ่มจากให้นักเรียนได้วาดภาพสิ่งที่ตนเองเข้าใจก่อนในเรื่อง ภาวะโลกร้อน หรือปัญหาขยะพลาสติกขนาดเล็ก แล้วเล่าให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มรับฟังด้วย

ภาษาอังกฤษ หลังจากนั้น คณาจารย์ประจำกลุ่มให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ถอดคำสำคัญออกมาจากภาพนั้น ๆ ตามลำดับสาเหตุการป้องกันและการแก้ไขปัญหาทำได้อย่างไรบ้าง จนนำไปสู่การสรุปผลของแต่ละกลุ่ม เพื่อออกไปนำเสนอหน้าห้องเรียนเพื่อให้ทุกคนในห้องได้รับฟังการนำเสนอ ระหว่างการนำเสนอจะไม่มีคำถามหรือให้คะแนน แต่จะรับฟัง และปรบมือให้กำลังใจ

จากการสังเกตพบว่า นักเรียนที่มาจากโรงเรียนเครือข่ายในโครงการ จะมีทั้งหญิงและชาย ต่างโรงเรียนกัน โรงเรียนละ 2-3 คน หรือบางโรงเรียนมากัน 4-5 คน แต่สังเกตเห็นว่า มีนักเรียนบางคน หลังรับประทานอาหารกลางวันจะขอตัวกลับ ไม่ร่วมกิจกรรมลำดับถัดไป ส่วนการทำกิจกรรมกลุ่มพบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนหญิงมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษยังไม่คล่องหรือไม่แสดงออกมา มีบางคนเท่านั้นที่เคยไปแลกเปลี่ยนต่างประเทศมาแล้ว ก็จะล้าพูด ดังนั้น อาจารย์ชาวต่างประเทศที่ประจำกลุ่มจะต้องกระตุ้นการสนทนาด้วยการใช้คำศัพท์ง่าย ๆ และสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร สนุกสนาน ส่วนนักเรียนชายจะพยายามให้ความร่วมมือ สื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม พบว่าในระหว่างการทำกิจกรรมนี้ บางครั้งนักเรียนจะพูดถามกันเองเป็นภาษาญี่ปุ่น ทำให้อาจารย์ประจำกลุ่มต้องพยายามเตือนนักเรียนให้สื่อสารกันด้วยภาษาอังกฤษ เป็นคำศัพท์ที่ง่าย ๆ และบางคำหายากเกินไป อาจารย์ก็จะเปิดมือถือไปเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องแต่เป็นภาษาอังกฤษและเชิญชวนให้นักเรียนได้เปิดดูตามด้วย เพื่อฝึกการอ่านและปรับความเข้าใจในประเด็นให้ถูกต้อง หรือเชิญชวนให้นักเรียนได้ลุกขึ้นยืนระหว่างทำกิจกรรมเพื่อให้ผ่อนคลาย และเชิญชวนให้นักเรียนได้จัดที่นั่งใหม่ ให้มีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียนรู้ปรับตัวไปด้วย จากข้อมูลการสนทนากลุ่มและการสังเกตพบว่า นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายของมหาวิทยาลัยชิบะ จะได้รับการสอนเรื่อง ปัญหาที่เกี่ยวกับโลก เช่น ภาวะโลกร้อน ภาวะการทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหการใช้พลาสติกขนาดเล็ก ความเป็นสังคมโลกาภิวัตน์ การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ เพื่อให้นักเรียนชาวญี่ปุ่นได้คำนึงถึงเรื่องเกี่ยวกับโลก ที่เป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ทุกคน และมีความตระหนักในการร่วมกันดูแลและสร้างสรรค์สภาพให้แก่โลก ผ่านกระบวนการวิทยาศาสตร์ และวิชาที่เรียกว่า วิชาการศึกษาเพื่อสันติภาพ (Peace education)

นักเรียนหญิงจากโรงเรียนในเครือข่ายของโครงการ กล่าวว่า “ครูที่โรงเรียนแนะนำให้ร่วมโครงการนี้ ก็ดีใจมาก ชอบวิชาภาษาอังกฤษ อยากไปเรียนต่างประเทศ จะไปแน่ ๆ ”

นักเรียนชายจากโรงเรียนในเครือข่ายของโครงการ กล่าวว่า “ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ อยากมาเรียนที่มหาวิทยาลัยชิบะ ที่มีชื่อเสียง ดีใจได้มาร่วมโครงการนี้ ใช่ว่าภาษาอังกฤษสำคัญมาก คนญี่ปุ่นพูดไม่เก่งใช่ไหม ผมจะเรียนรู้ให้มาก ๆ เรื่องปัญหาของโลก พวกเรานักเรียนจะได้เรียนในโรงเรียนที่แทรกอยู่ในวิชาวิทยาศาสตร์ เช่น ปัญหาภาวะโลกร้อน มาแล้ว ”

ภาพ 5-6 แสดง การทำกิจกรรมคิดวิเคราะห์ของนักเรียนเครือข่ายในโครงการ TWINCLE เรื่อง ปัญหาโลกร้อน Global warming ด้วยการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและการระดมสมอง โดยมีคณาจารย์ ชาวต่างประเทศทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Facilitator) (รูปที่ 5 กิจกรรมปี ค.ศ. 2017 ส่วนรูปที่ 6 ปี ค.ศ. 2018)

ภาพ 7-8 แสดงภาพโครงการทำกิจกรรม International cultural for student forum ของนักศึกษา นักเรียน คณาจารย์ ครูจากมหาวิทยาลัยชิบะกับนักศึกษาในสาขารัฐกิจศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 22 เดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 2018

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกและนานาชาติให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่น

พบว่า ผลการดำเนินโครงการนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้คือ การสร้างความเป็นพลเมืองโลกและนานาชาติให้กับนักศึกษา ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และผู้ดำเนินโครงการและผู้มีส่วนร่วมในโครงการทุกคน การเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา คณาจารย์ชาวญี่ปุ่นและชาวต่างประเทศ พบว่ามีความพึงพอใจและประทับใจในกิจกรรมทุกอย่างที่โครงการดำเนินการ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012 - 2019 จากการสัมภาษณ์นักศึกษาชาวญี่ปุ่น พบว่า การมาร่วมโครงการกระตุ้นให้เกิดทัศนคติที่ดีกับการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ทำให้ตั้งใจที่จะเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น โดยเฉพาะทักษะการพูด การฟัง จะต้องมีการสร้างความมั่นใจและกล้าพูดให้มากขึ้น เมื่อเรียนจบระดับปริญญาตรี วางแผนจะเรียนต่อและหาโอกาสมาร่วมโครงการแลกเปลี่ยนอีก ชอบอาหาร ชอบสถานที่ท่องเที่ยว และวัฒนธรรมของประเทศในประชาคมอาเซียนที่ได้ไปแลกเปลี่ยน

ส่วนนักศึกษาชาวไทย พบว่า การได้มาร่วมโครงการแลกเปลี่ยนที่มหาวิทยาลัยชิบะ ทำให้ได้สื่อสารภาษาอังกฤษทุกวัน ได้เห็นการเรียนการสอนของประเทศญี่ปุ่น ได้เข้าใจ ที่ตรงต่อเวลา อ่านหนังสือค้นคว้าตลอดเวลา และวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่น การชงชา การรับประทานอาหาร การเก็บข้อมูลในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณาจารย์ที่ดำเนินโครงการและคณาจารย์ชาวต่างประเทศ พบว่า โครงการนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และคณาจารย์เองได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน มีการสร้างความสัมพันธ์ทั้งด้านวิชาการ และส่วนตัวเป็นเสมือนเพื่อนและสมาชิกในครอบครัว

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายที่ร่วมกิจกรรม พบว่า มีความพึงพอใจและตั้งใจที่จะร่วมกิจกรรม การนำเสนอและกิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดปัญหาโลกและการใช้ภาษาอังกฤษ แต่พบว่า มีนักเรียนเป็นจำนวนมากที่ยังมีความเขินอาย และหลายๆ คนยังสื่อสารภาษาอังกฤษไม่คล่องหรือไม่มั่นใจ หรือไม่เข้าใจ ทำให้คณาจารย์ชาวต่างประเทศที่ประจำแต่ละกลุ่มจะต้องพยายามหาวิธีกระตุ้นและช่วยเหลือในเรื่องคำศัพท์ ประโยคการพูดที่ถูกต้องให้โดยไม่สร้างความรู้สึกละอายให้นักเรียนรู้สึกอายหรือเสียหน้า

จากการวิเคราะห์เอกสารการวิจัยและประเมินผลโครงการของหัวหน้าโครงการและครูในโรงเรียนเครือข่าย Nomura et al (2017) ที่ดำเนินการประเมินผลโครงการตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013-2016 เป็นภาษาญี่ปุ่น พบว่า นักศึกษา และนักเรียนที่ร่วมโครงการทั้งชาวญี่ปุ่นและจากประเทศในประชาคมอาเซียนมีความสนใจในกิจกรรมที่โครงการ TWINCLE Program และมีความประทับใจเป็นอย่างยิ่งหลังการร่วมกิจกรรมในโครงการ (The results suggest that ASEAN and Japanese students were interested in each activity in the TWINCLE Program and had good impressions after participating in the program) จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชาวญี่ปุ่น นักเรียนและครูจากโรงเรียนติดตามมาร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน ที่มาทำกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในส่วนที่สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้วางตาราง เป็นเวลา 10 วัน พบว่านักศึกษาและคณาจารย์มีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียน

ภาษาอังกฤษ การสอนในโรงเรียนเครือข่าย คือ โรงเรียนกาวิละ เชียงใหม่ การศึกษาวัฒนธรรมไทย การทำอาหารไทย มวยไทย และในปี ค.ศ. 2017-2018 ที่ได้มีการจัดกิจกรรมเสริมออกมาจากที่สถาบันภาษา ฯ ได้จัด คือ กิจกรรมการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนักศึกษาในภาควิชาชีวศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพะ โดยมีการนำเสนอเรื่องของประเทศญี่ปุ่น ด้วยตัวแทนของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น และสลับด้วยการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับเชียงใหม่ด้วยตัวแทนของนักศึกษาไทย จำนวน 4 คน ด้วยภาษาอังกฤษ แล้วเป็นกิจกรรมการพักระดาดของญี่ปุ่น ที่นักศึกษา นักเรียนญี่ปุ่น สอนนักศึกษาไทยทำ โดยขอให้ สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ และนักศึกษาตัวแทนชาวญี่ปุ่นเดินร่าแบบสโตร์ญี่ปุ่น แล้วจบการดำเนินกิจกรรมด้วยการเต้น ประกอบเพลงป๊อปร่วมกันทั้งหมด จากข้อมูลการสังเกตและสนทนากลุ่ม พบว่า นักศึกษา นักเรียน ครู อาจารย์มีความพึงพอใจ ประทับใจ แต่อย่างไรก็ตามจากการสังเกตพบว่า ยังมีนักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมทั้งนักศึกษาญี่ปุ่นและนักศึกษาไทยไม่มีส่วนร่วมมากในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษในส่วนของการนำเสนอและการทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ยังคงมีการสื่อสารกันด้วย ภาษาของตนเอง ซึ่งคณาจารย์ ผู้จัดจะต้องคอยเตือนให้สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ

ดังคำกล่าวของ อาจารย์ ยูชิ โอตะ ว่า “ขอบคุณมากๆ ที่จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กับนักศึกษา นักเรียน ที่มาจากโครงการแลกเปลี่ยนที่เชียงใหม่ ปีหน้าขอร่วมจัดกิจกรรมให้พวกเราอีกนะ”

นักศึกษาชาวญี่ปุ่น กล่าวว่า “ดีใจมากที่ได้นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่รับ ฟัง อย่างน้อยก็ต้องพูดภาษาอังกฤษ แต่ก็สนุกดี ชอบกิจกรรมทุกวันนี้ วันนี้ก็ชอบ”

นักศึกษาไทยที่ร่วมกิจกรรม กล่าวว่า “ได้ยินอาจารย์เล่า เกี่ยวกับโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ชิบะ อยากไปมาก แต่ไม่มีโอกาสได้รับการคัดเลือกไป แต่อาจารย์ก็หาโอกาสดี ๆ มาถึงมช. ให้พวกเรา ได้ร่วมกิจกรรมเสริมที่ ภาควิชา ฯ ขอขอบคุณมากครับ”

นักเรียนชาวญี่ปุ่นที่ร่วมกิจกรรม กล่าวว่า “รู้สึกดีที่ได้มาร่วมกิจกรรม แม้ว่าจะไม่เก่งทักษะภาษาอังกฤษ แต่จะ กลับไปเรียนภาษาอังกฤษให้มากขึ้น และอยากเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชิบะ”

อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นอภิปราย ดังต่อไปนี้

การดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่น เกิดขึ้นเพราะประสบสถานการณ์ เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในโลกนี้ที่เผชิญกับความท้าทายด้านโลกาภิวัตน์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสื่อสาร ด้วยภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาหลัก จึงได้มีการคิด การดำเนินโครงการต่าง ๆ และโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program นี้เพื่อพัฒนาประชาชนของชาติให้มีคุณลักษณะที่เป็นพลเมืองโลกและมีความเป็นนานาชาติ ที่มุ่งมั่นมีศักยภาพใน การแข่งขันระดับสากล และการสร้างความตระหนักและรับผิดชอบให้กับนักศึกษาที่เป็นเยาวชนต่อปัญหาของสังคมโลก สอดคล้องกับแนวคิดของ Knight (2008) ที่เป็นนักวิชาการที่บุกเบิกเรื่องการสร้างความเป็นนานาชาติที่ชี้ให้เห็นว่า สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอุดมศึกษาต้องเร่งพัฒนาความเป็นนานาชาติให้เกิดขึ้น เพื่อการแข่งขันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (2004) ที่ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของความเป็นโลกไร้พรมแดน และการศึกษาว่า เยาวชนคนรุ่นใหม่ นั้น จะต้องได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะที่จะใช้ในการจัดการกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นนอกเหนือในประเทศ ของตนเอง และสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม ความเป็นนานาชาติ การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่น และความ ปลอดภัยในระดับนานาชาติ

โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program ที่มหาวิทยาลัยชิบะได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กระทรวงศึกษาธิการฯ ที่นอกจากจะได้พัฒนาความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แล้ว ยังมีการทำงานร่วมกับเครือข่ายที่เป็นโรงเรียนในจังหวัดชิบะ และมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ทำให้ผลประโยชน์นี้ยังเกิด ขึ้นกับคณาจารย์ (ทั้งชาวญี่ปุ่นและชาวต่างชาติและยังเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและครูในโรงเรียนเครือข่ายของมหาวิทยาลัย

ชิบะที่ร่วมโครงการอีกด้วย นับเป็นการทำโครงการที่ผ่านกระบวนการคิด การวิเคราะห์ที่ละเอียดและเป็นระบบที่เน้นคุณภาพและความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ สะท้อนการทำงานของชาวญี่ปุ่น ที่สอดคล้องกับ เพ็ชรี รูปวิเชตร (2560) ที่ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมการทำงานของชาวญี่ปุ่นจะมีกระบวนการทำงานเป็นระบบและมีการทำงานแบบกลุ่มหรือเป็นทีมที่เน้นเรื่องคุณภาพ และมุ่งการทำงานเพื่อเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์กรในภาพรวม

จากผลการศึกษาการดำเนินโครงการที่พบว่า ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะนักศึกษาเข้าร่วมทั้งคณาจารย์ ชาวญี่ปุ่น ชาวต่างชาติ รวมทั้ง นักเรียนและครูชาวญี่ปุ่นในโรงเรียนเครือข่ายของมหาวิทยาลัยชิบะที่ร่วมโครงการ ได้รับประโยชน์จากประสบการณ์ตรงด้านความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติผ่านโครงการนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนมีความพึงพอใจในกิจกรรมของโครงการ สอดคล้องกับ Henson et al. (1990) ที่ชี้ให้เห็นนิยามของความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับต่างประเทศ ในส่วนของกิจกรรม สื่อการสอน การเรียนการสอน การวิจัยและการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและคณาจารย์หรือนักวิจัย งานวิจัยเพื่อประเมินโครงการ TWINCLE Program ของ Nomura et al (2017) ที่ดำเนินการประเมินผลโครงการตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013-2016 เป็นภาษาญี่ปุ่น พบว่า นักศึกษาและนักเรียนที่ร่วมโครงการทั้งชาวญี่ปุ่นและนักศึกษาชาวต่างประเทศในประชาคมอาเซียนที่ร่วมโครงการ มีความพึงพอใจและสนใจในกิจกรรมที่โครงการ TWINCLE Program จัดให้ ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ได้ทำงานได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับชาวต่างชาติในต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษานี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program ของมหาวิทยาลัยชิบะ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลญี่ปุ่นผ่านกระทรวงศึกษาธิการ ฯ เป็นการแลกเปลี่ยนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เป็นระยะสั้น ๆ เน้นการพัฒนาการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นการเปิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงด้านการเรียน การทำงานกับชาวต่างประเทศให้กับนักศึกษา ก่อน และหลังเสร็จสิ้นการร่วมโครงการ นักศึกษา นักเรียน คณาจารย์ได้มีการพัฒนาตนเองในด้านทักษะภาษาอังกฤษและมีความสนใจในประเทศต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ Hazri et al (2018) ที่ศึกษาตัวแทน 2 มหาวิทยาลัยของประเทศมาเลเซียที่มุ่งเน้นความเป็นนานาชาติ พบว่า ด้วยปกติในชีวิตประจำวันประชาชนในประเทศมาเลเซียมีการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่แล้ว การแลกเปลี่ยนนักศึกษาแบบระยะสั้น ๆ ในระดับปริญญาตรี รัฐบาลไม่ได้สนับสนุนแหล่งทุนให้ และมหาวิทยาลัยจะไม่ยินยอมดำเนินการและสาเหตุอีกประการคือนักศึกษาเองไม่มีงบประมาณการเดินทางของตนเอง แต่มหาวิทยาลัยจะเน้นการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในระยะยาว เช่น 1 ปี ขึ้นไปสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหรือการสร้างเครือข่ายวิชาการระดับอาจารย์ นักวิชาการมากกว่า

สรุปผลการวิจัย/การสังเคราะห์ความรู้

รูปแบบกิจกรรมโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา TWINCLE Program เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยชิบะ มี 4 กิจกรรมที่สัมพันธ์กัน คือ 1. กิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาชาวญี่ปุ่นไปยังมหาวิทยาลัยในประเทศที่เป็นสมาชิกกลุ่มประชาคมอาเซียน และนักศึกษาชาวต่างชาติของประเทศสมาชิกไปเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยชิบะเป็นเวลา 1-3 สัปดาห์โดยมหาวิทยาลัยชิบะสนับสนุนงบประมาณส่วนใหญ่ด้านที่พักและการเดินทาง 2. การประชุมสัมมนาประจำปีของคณาจารย์ที่เป็นสมาชิกในโครงการที่มหาวิทยาลัยชิบะเพื่อร่วมกันประเมินผลงานของนักศึกษาและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น 3. กิจกรรมการนำเสนอผลงานของนักศึกษาและนักเรียนที่ร่วมโครงการด้วยการสื่อสารภาษาอังกฤษ 4. กิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลกและการใช้ภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายในโครงการ

ผลการดำเนินโครงการ ฯ พบว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ การสร้างความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นนานาชาติ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาและนักเรียนมีความพึงพอใจที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณาจารย์ผู้ดำเนินโครงการ คณาจารย์ชาวต่างประเทศ นักศึกษาและครู นักเรียนในเครือข่ายที่ร่วมโครงการมีการสื่อสารด้วย

ภาษาอังกฤษ มีการทำงาน การเรียนรู้ร่วมกับชาวต่างชาติ แม้ว่านักเรียนหลาย ๆ คนอาจยังไม่กล้าหรือมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ต้องพัฒนาอีก แต่การร่วมกิจกรรมของโครงการก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษและการทำงานกับชาวต่างชาติ ส่วนผลงานของนักศึกษาและนักเรียนส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองโลกที่สนใจปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นสาระสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองโลกในปัจจุบันที่ต้องใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การศึกษารูปแบบกิจกรรมของการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกและนานาชาตินี้ ควรดำเนินการเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน คือ เพิ่มการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น ระดับความพึงพอใจ 5 ระดับจากกลุ่มตัวอย่างด้วยจะทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน
2. ผลของการศึกษารูปแบบกิจกรรมของโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการพัฒนานักศึกษาของสถาบันการศึกษาของแต่ละสถาบัน/ประเทศได้ ในกิจกรรมที่เป็นการนำเสนอผลงานของนักศึกษาที่เป็นเชิงการวิจัย
3. การดำเนินโครงการพัฒนานักศึกษาด้วยกิจกรรมการนำเสนอผลงานเชิงวิจัย สถาบันอุดมศึกษาที่จัดสามารถประยุกต์วิธีการที่นำเอาโรงเรียนในเครือข่ายมาร่วมกิจกรรมด้วย เป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยในคราวเดียวกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ Professor Dr. Yuichi Ishida, Professor Yuichi Oda และ Professor Yoko Ito ที่ได้รู้จักกันและเชิญให้หัวหน้าโครงการผู้วิจัยเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการลำดับที่ 11 โดยได้ร่วมโครงการในปี ค.ศ. 2017 เป็นต้นมา และท่านทั้งสามยังนำนักศึกษา นักเรียน และครูมาร่วมกิจกรรม International Student Forum ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกปี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง คือ Professor Dr. Jun Nonura หัวหน้าโครงการฯ ที่ให้การสนับสนุนแก่คณาจารย์ และนักศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่น และจัดเลี้ยงรับรองที่บ้านส่วนตัวอย่างอบอุ่น ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่สนับสนุนและมอบงบประมาณค่าเดินทางเป็นบางส่วน เพื่อให้หัวหน้าผู้วิจัยได้เดินทางไปร่วมประชุมครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3-4 ที่ผ่านมา ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ช่วยแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขการเขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องและกองบรรณาธิการที่รับพิจารณาตีพิมพ์ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เพ็ชร ฐปะวิเชตร. (2560). *การเรียนรู้ลักษณะการจัดการ: การจัดการข้ามวัฒนธรรม*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมลพับลิชชิง.
- สำนักงานการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คุณลักษณะของบัณฑิตไทย*. เข้าถึงจาก https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=50496&Key=news_Teerakiat.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551*. เข้าถึงจาก www.academic.obec.go.th/newsdetail.php?id.
- Bloom, D. (2004). *'Globalization and Education: An Economic Perspective'*. *Globalization: Culture and Education in the new millennium*. (edited). Suarez-Orozco., M. and Quin-Hilliard., D., London: The Ross Institute.

- Hazri, J., Wan, C.D. and Ooi, PL. (2018). 'Institutional Policies and Initiatives for Internationalization: The Case of Two Malaysian Universities. *Higher Education in Southeast Asia and Beyond (HESB)*, 4, 3-4.
- Knight, J. (2008). *Internationalisation of Higher Education in the 21 st century: Concepts, Rational, Strategies and Issues. (Cited in) Globalization and Internatinalisation of Higher Education in Malaysia.* (edited by Kaur, S., Sirat, Morshidi and Azman, N.). Pinang: Perpustakaan Negara Malaysia.
- Nomura, J., Fujita, T., Oshima, R., and Yamato, M. (2018). Development and Evaluation of an ASEAN Student Acceptance Program in the Globalization Era. *Journal of Science Education in Japan*, 42(2), 112-119.
- Tan, I. (2005). *Internationalization higher education.*
Retrieved from http://eprints.usm.my/34211/1/BULLETIN_5_PART_2pdf.
- Watanabe, M. (2019, February 16). Chiba University's Global Program. In Takeshi Tokuhisa (Chair), *Presenting on Globalization of Science Education Origination from Asia.* Organized by the Faculty of Education, Chiba University.

ประวัติผู้เขียนบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ชรี รุปะวิเชตร
จบปริญญาตรี การสอนภาษาอังกฤษ - ธุรกิจ เกียรตินิยมอันดับ 1
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนปริญญาโท สาขาการศึกษานอกระบบ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปริญญาเอก ด้าน Business Education from QUT, ประเทศ Australia
ปัจจุบันเป็น อาจารย์ประจำสาขาธุรกิจศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษาและ
การส่งเสริมสุขภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นางสาว พลอยไพลิน รุปะวิเชตร
ปริญญาตรี รัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง เกียรตินิยม
อันดับ 1 เจริญทอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555
ปริญญาโท 2 สาขา คือ
1. International Development จาก University of Dublin ประเทศ
Ireland โดยได้รับทุนจาก Erasmus Europe, 2017
2. สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2562 ปัจจุบันเป็นนักวิเทศสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย